

IFRIC's Agenda Decision

עסקאות של פעילויות מימון מחדש מיועדות לטווח ארוך יותר III

(תקן דיווח כספי בינלאומי 9 מכשירים פיננסיים ותקן חשבונאות בינלאומי 20 הטיפול החשבונאי במענקים ממשלתיים וגילוי לגבי סיוע ממשלתי)

מרס 2022

הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC) קיבלה פנייה לגבי אופן הטיפול החשבונאי בתוכנית השלישית של פעילויות מימון מחדש מכוונות לטווח ארוך יותר (targeted longer-term refinancing operations – TLTROs) של הבנק האירופאי המרכזי (European Central Bank – ECB). ה-TLTROs מקשר את הסכום שבנק משתתף יכול ללוות ואת שיעור הריבית שהבנק משלם על כל שכבה של הפעילות להיקף ולסכום ההלוואות שהבנק נותן לתאגידים לא פיננסיים ולמשקי בית.

בפנייה נשאלה הוועדה (IFRIC):

- א. אם שכבות של TLTRO III מייצגות הלוואות בשיעור ריבית הנמוך משיעור ריבית השוק ואם כן, אם הבנק הלווה נדרש ליישם את תקן דיווח כספי בינלאומי 9 או את תקן חשבונאות בינלאומי 20 על מנת לטפל בהטבה של שיעור הריבית הנמוך משיעור ריבית השוק;
- ב. אם הבנק מיישם את תקן חשבונאות בינלאומי 20 על מנת לטפל בהטבה של שיעור הריבית הנמוך משיעור ריבית השוק:
 1. כיצד הבנק בוחן באיזה תקופה (באילו תקופות) הוא מכיר בהטבה זו; וכן
 2. אם, לצורך ההצגה, הבנק מוסיף את ההטבה לערך בספרים של ההתחייבות בגין TLTRO III;
- ג. כיצד הבנק מחשב את שיעור הריבית האפקטיבי הרלוונטי/החל;
- ד. אם הבנק מיישם את סעיף 5.4.6 לתקן דיווח כספי בינלאומי 9 על מנת לטפל בשינויים בתזרימי המזומנים שנאמדו הנובעים מהבחירה המעודכנת אם התנאים הנלווים להתחייבות התקיימו; וכן
- ה. כיצד הבנק מטפל בשינויים בתזרימי המזומנים המתייחסים לתקופה קודמת הנובעים מהתנהגות (behaviour) מתן האשראי של הבנק או משינויים שהבנק האירופאי המרכזי מבצע לתנאי TLTRO III.

יישום הדרישות בתקני דיווח כספי בינלאומיים – תקני חשבונאות

הוועדה (IFRIC) העירה שתקן דיווח כספי בינלאומי 9 הוא נקודת המוצא עבור הבנק הלווה להחליט כיצד לטפל בעסקאות TLTRO III מאחר שכל התחייבות פיננסית הנובעת מהשתתפות הבנק בשכבת TLTRO III היא בתחולת תקן דיווח כספי בינלאומי 9. הבנק:

- א. בוחן אם להפריד נגזרים משובצים כלשהם מהחוזה המארח כנדרש על ידי סעיף 4.3.3 לתקן דיווח כספי בינלאומי 9;
- ב. מכיר לראשונה ומודד לראשונה את ההתחייבות הפיננסית, כולל קביעת השווי ההוגן של ההתחייבות הפיננסית, טיפול חשבונאי בהפרש כלשהו בין השווי ההוגן למחיר העסקה וחישוב שיעור הריבית האפקטיבי; וכן
- ג. מודד לאחר מכן את ההתחייבות הפיננסית, כולל טיפול חשבונאי בשינויים באומדנים של תזרימי המזומנים החזויים.

הוועדה (IFRIC) ציינה שבפנייה לא עלתה סוגיה לגבי קיום נגזר משובץ ולכן מסמך זה אינו דן בדרישות של תקן דיווח כספי בינלאומי 9 ביחס להפרדה של נגזרים משובצים.

הכרה לראשונה ומדידה לראשונה של ההתחייבות הפיננסית

ביישום סעיף 5.1.1 לתקן דיווח כספי בינלאומי 9, בהכרה לראשונה בנק מודד כל שכבה של TLTRO III בשווי הוגן בתוספת או בניכוי עלויות עסקה, אם ההתחייבות הפיננסית אינה נמדדת בשווי הוגן דרך רווח או הפסד. לפיכך, בנק מודד את השווי ההוגן של ההתחייבות תוך שימוש בהנחות שמשותפים בשוק היו משתמשים בהם בעת המחרת ההתחייבות הפיננסית כנדרש על ידי תקן דיווח כספי בינלאומי 13 *מדידת שווי הוגן*. השווי ההוגן של ההתחייבות הפיננסית במועד ההכרה לראשונה הוא באופן רגיל מחיר העסקה - כלומר השווי ההוגן של התמורה שהתקבלה (סעיפים 5.1.1 ו-5.1.2א לתקן דיווח כספי בינלאומי 9). אם השווי ההוגן במועד ההכרה לראשונה שונה ממחיר העסקה, סעיף 5.1.1 דורש מהבנק לקבוע אם חלק מהתמורה שהתקבלה היא עבור משהו פרט להתחייבות הפיננסית.

הוועדה (IFRIC) העירה שקביעה אם שיעור הריבית הוא שיעור הנמוך משיעור ריבית השוק דורשת שיקול דעת בהתבסס על עובדות ונסיבות ספציפיים של ההתחייבות הפיננסית הרלוונטית. הפרש בין השווי ההוגן של התחייבות פיננסית במועד ההכרה לראשונה לבין מחיר העסקה עשוי להצביע על כך ששיעור הריבית על ההתחייבות הפיננסית הוא נמוך משיעור ריבית השוק.

אם בנק קובע שהשווי ההוגן של שכבת TLTRO III במועד ההכרה לראשונה שונה ממחיר העסקה והתמורה שהתקבלה היא רק עבור ההתחייבות הפיננסית, הבנק מיישם את סעיף 5.1.2א לתקן דיווח כספי בינלאומי 9 על מנת לטפל בהפרש זה.

אם בנק קובע שהשווי ההוגן של שכבת TLTRO III במועד ההכרה לראשונה שונה ממחיר העסקה והתמורה שהתקבלה היא עבור יותר מאשר רק ההתחייבות הפיננסית, הבנק בוחן אם הפרש זה מייצג את ההטבה של הלוואה מהממשלה בשיעור ריבית הנמוך משיעור ריבית השוק (המטופלת כמענק ממשלתי בתקן חשבונאות בינלאומי 20). ישות בוחנת הפרש זה רק במועד ההכרה לראשונה של שכבת TLTRO III. הוועדה (IFRIC) ציינה שאם ההפרש מטופל כמענק ממשלתי, סעיף 10א לתקן חשבונאות בינלאומי 20 חל רק על ההפרש. הבנק מיישם את תקן דיווח כספי בינלאומי 9 על מנת לטפל בהתחייבות הפיננסית, הן בהכרה לראשונה והן לאחר מכן.

האם יש לטפל בחלק משכבת ה-TLTRO III כמענק ממשלתי?

תקן חשבונאות בינלאומי 20 מגדיר:

- א. ממשלה כמתייחסת ל"ממשלה, מוסדות ממשלתיים וגופים דומים בין אם הם מקומיים, לאומיים או בינלאומיים".
- ב. מענקים ממשלתיים כ"סיוע של הממשלה בצורה של העברות של משאבים לישות בתמורה לציות בעבר או בעתיד לתנאים מסוימים המתייחסים לפעילויות התפעוליות של הישות..."; וכן
- ג. הלוואות הניתנות למחילה כ"הלוואות שהמלווה מקבל על עצמו לוותר על החזרן בהתקיים תנאים מסוימים שנקבעו".

סעיף 10א לתקן חשבונאות בינלאומי 20 דורש מישות לטפל כמענק ממשלתי בהטבה מהלוואות ממשלה בשיעור ריבית נמוך מריבית השוק. ההטבה של שיעור הריבית הנמוך מריבית השוק נמדדת כהפרש שבין הערך בספרים הראשוני של הלוואה כפי שנקבע בהתאם לתקן דיווח כספי בינלאומי 9 לבין התקבולים שהתקבלו. סעיפים 12 ו-20 לתקן חשבונאות בינלאומי 20 קובעים דרישות עבור ישות להכיר במענק ממשלתי ברווח או הפסד.

הוועדה (IFRIC) העירה ששכבת TLTRO III כוללת חלק המטופל כמענק ממשלתי בתקן חשבונאות בינלאומי 20 אם הבנק מעריך שהבנק האירופאי המרכזי (ECB) מקיים את ההגדרה של ממשלה בסעיף 3 לתקן חשבונאות בינלאומי 20 וכן:

- א. שיעור הריבית המחויב בגין שכבת TLTRO III הוא נמוך משיעור ריבית השוק כאמור בסעיף 10א לתקן חשבונאות בינלאומי 20; או
- ב. ההלוואה היא הלוואה הניתנת למחילה (כהגדרתה בסעיף 3 לתקן חשבונאות בינלאומי 20) שעליה חל סעיף 10 לתקן חשבונאות בינלאומי 20.

הוועדה (IFRIC) העירה שביצוע בחינות אלה דורש שיקול דעת בהתבסס על העובדות והנסיבות הספציפיים. לפיכך, הוועדה (IFRIC) ציינה שהיא אינה בעמדה להסיק מסקנות אם שכבות TLTRO III כוללות הטבה של הלוואה ממשלה בשיעור ריבית הנמוך מריבית השוק או הלוואה הניתנת למחילה בתחולת תקן חשבונאות בינלאומי 20.

הוועדה (IFRIC) מודעת לכך שעשוי להידרש גם שיקול דעת על מנת לזהות את העלויות הקשורות שהחלק של שכבת TLTRO III המטופל כמענק ממשלתי מיועד לפצות. למרות זאת, הוועדה (IFRIC) הגיעה למסקנה שתקן חשבונאות בינלאומי 20 מספק בסיס מתאים עבור הבנק לבחון אם שכבות TLTRO III כוללות חלק המטופל כמענק ממשלתי בתקן חשבונאות בינלאומי 20 ואם כן, איך לטפל בחלק זה.

חישוב שיעור הריבית האפקטיבי במועד ההכרה לראשונה בהתחייבות הפיננסית

נספח א לתקן דיווח כספי בינלאומי 9 מגדיר הן עלות מופחתת של התחייבות פיננסית והן את שיעור הריבית האפקטיבי. חישוב שיעור הריבית האפקטיבי דורש מישות לאמוד את תזרימי המזומנים החזויים במהלך אורך החיים החזוי של ההתחייבות הפיננסית, תוך הבאה בחשבון של כל התנאים החזויים של המכשיר הפיננסי.

בחישוב שיעור הריבית האפקטיבי עבור שכבת TLTRO III במועד ההכרה לראשונה, השאלה שעולה היא אילו גורמים יש להביא בחשבון באמידת תזרימי המזומנים העתידיים החזויים ובפרט כיצד לשקף חוסר ודאות הנובע מההתניות המתייחסות לשיעור הריבית החוזי. הוועדה (IFRIC) ציינה שהשאלה אילו גורמים יש להביא בחשבון באמידת תזרימי המזומנים העתידיים החזויים על מנת לחשב את שיעור הריבית האפקטיבי רלוונטית גם לתבניות עובדות השונות מאלה המתוארות בפנייה. לפיכך, הוועדה (IFRIC) הגיעה למסקנה שהבאה בחשבון כיצד לשקף את ההתניות בשיעור הריבית החוזי בעת חישוב שיעור הריבית האפקטיבי היא נושא רחב יותר, אשר אין עליה לנתח רק בהקשר של שכבות TLTRO III. לניתוח כזה עשויות להיות השלכות לא מכוונות למכשירים פיננסיים אחרים, אשר המדידה שלהם כרוכה בשאלות דומות לגבי יישום תקני דיווח כספי בינלאומיים-תקני חשבונאות. לפיכך, הוועדה (IFRIC) בדעה שהוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB) צריכה לשקול נושא זה כחלק מהסקירה לאחר יישום של דרישות הסיווג והמדידה בתקן דיווח כספי בינלאומי 9, יחד עם נושאים דומים שזוהו כבר בשלב הראשון של סקירה זו.

מדידה עוקבת של ההתחייבות הפיננסית בעלות מופחתת

שיעור הריבית האפקטיבי המקורי מחושב בהתבסס על תזרימי המזומנים העתידיים שנאמדו במועד ההכרה לראשונה כפי שנדרש על ידי תקן דיווח כספי בינלאומי 9. הוועדה (IFRIC) ציינה ששינוי שיעור הריבית האפקטיבי על ידי הבנק במהלך אורך החיים של שכבת TLTRO III תלוי בתנאים החזויים של ההתחייבות הפיננסית והדרישות הרלוונטיות בתקן דיווח כספי בינלאומי 9.

התנאים החזויים של שכבת TLTRO III דורשים סילוק ריבית בפירעון או בפירעון המוקדם של כל שכבה. לפיכך, יש רק תזרים מזומנים שלילי אחד במהלך אורך החיים של השכבה.

סעיף 5.4.5 ו-5.4.6 לתקן דיווח כספי בינלאומי 9 קובעים דרישות לגבי האופן שבו ישות מטפלת בשינויים בתזרימי המזומנים החוזיים שנאמדו.

לגבי מכשירים פיננסיים בריבית משתנה, סעיף 5.4.5 לתקן דיווח כספי בינלאומי 9 קובע שאמידה מחדש תקופתית של תזרימי מזומנים, על מנת לשקף תנודות בשיעורי ריבית שוק, משנה את שיעור הריבית האפקטיבי. תקן דיווח כספי בינלאומי 9 אינו מגדיר מהי ריבית משתנה.

סעיף 5.4.6 לתקן דיווח כספי בינלאומי 9 חל על שינויים בתזרימי המזומנים החוזיים שנאמדו של התחייבויות פיננסיות מלבד אלו המטופלים בסעיף 5.4.5, ללא קשר אם השינוי נובע מעדכונים של תזרימי המזומנים החוזיים שנאמדו או משינוי התנאים החוזיים של ההתחייבות. אולם, כאשר שינויים בתזרימי המזומנים החוזיים נובעים משינוי התנאים החוזיים, ישות בוחנת אם כתוצאה משינויים אלה נדרשת גריעה של ההתחייבות הפיננסית המקורית והכרה בהתחייבות פיננסית חדשה ביישום סעיפים 3.3.2 ו-3.3.6 לתקן דיווח כספי בינלאומי 9.

הוועדה (IFRIC) גם ציינה שיישום סעיף 5.4.6 לתקן דיווח כספי בינלאומי 9 תלוי באומדנים של בנק של תזרימי מזומנים עתידיים חזויים בחישוב שיעור הריבית האפקטיבי במועד ההכרה לראשונה של ההתחייבות הפיננסית מאחר שסעיף 5.4.6 דורש שימוש בשיעור הריבית האפקטיבי המקורי על מנת להוון את תזרימי המזומנים המעודכנים.

הוועדה (IFRIC) גם הבחינה שהשאלה לגבי האופן שבו התניות המתייחסות לשיעור הריבית החוזי משתקפות באומדנים של תזרימי מזומנים עתידיים חזויים בעת יישום שיטת הריבית האפקטיבית משפיעה על המדידה לראשונה ועל המדידה העוקבת. מאחר ששאלה זו היא חלק מנושא רחב יותר, הוועדה (IFRIC) בדעה שאין עליה לנתח אותה רק בהקשר של שכבות TLTRO III. לפיכך, הוועדה (IFRIC) בדעה שהוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB) צריכה לשקול נושא זה כחלק מהסקירה לאחר יישום של דרישות הסיווג והמדידה בתקן דיווח כספי בינלאומי 9, יחד עם נושאים דומים שזוהו כבר בשלב הראשון של סקירה זו.

גילוי

אם בנק מעריך שהבנק האירופאי המרכזי מקיים את ההגדרה של ממשלה בתקן חשבונאות בינלאומי 20 ושהוא קיבל סיוע ממשלתי מהבנק האירופאי המרכזי, הבנק צריך לספק מידע הנדרש על ידי סעיף 39 לתקן חשבונאות בינלאומי 20 לגבי מענקים ממשלתיים וסיוע ממשלתי.

בהינתן שיקולי הדעת הנדרשים והסיכונים הנובעים משכבות TLTRO III, בנק צריך גם לשקול את הדרישות בסעיפים 117, 122 ו-125 לתקן חשבונאות בינלאומי 1 הצגה של דוחות כספיים, וכן את סעיפים 7, 21 ו-31 לתקן דיווח כספי בינלאומי 7 מכשירים פיננסיים: גילויים. סעיפים אלה דורשים מבנק לתת גילוי למידע אשר כולל את המדיניות החשבונאית המשמעותית שלו ואת שיקולי הדעת וההנחות של ההנהלה ביישום המדיניות החשבונאית שלו שיש להם את ההשפעה המשמעותית ביותר על הסכומים שהוכרו בדוחות הכספיים.

מסקנה

הוועדה (IFRIC) הגיעה למסקנה שתקן חשבונאות בינלאומי 20 מספק בסיס מתאים לבנק על מנת לבחון אם שכבות TLTRO III כוללות חלק המטופל כמענק ממשלתי בתקן חשבונאות בינלאומי 20 ואם כן, לגבי אופן הטיפול בחלק זה.

בהתייחס לשאלה לגבי האופן שבו התניות המתייחסות לשיעור הריבית החוזי משתקפות באומדנים של תזרימי מזומנים עתידיים חזויים בעת חישוב שיעור הריבית האפקטיבי במועד ההכרה לראשונה או בעדכונים של תזרימי מזומנים עתידיים שנאמדו במדידה העוקבת של ההתחייבות הפיננסית, הוועדה (IFRIC) הגיעה למסקנה שהנושאים המתוארים בפנייה הם חלק מנושא רחב יותר, אשר לא

ניתן להתייחס אליהם במנותק באופן שעומד במבחן עלות-תועלת (cost-effective) ויש לדווח עליהם לוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB). הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB) תשקול נושא זה כחלק מהסקירה לאחר יישום של דרישות הסיווג והמדידה בתקן דיווח כספי בינלאומי 9.

מסיבות אלה, הוועדה (IFRIC) החליטה לא להוסיף פרויקט תקינה לתוכנית העבודה שלה.

תרגום ה-Agenda Decision של הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי לעברית מובא לנוחות המדווחים וראי החשבון. הנוסח המקורי באנגלית הוא הנוסח המחייב וניתן לקרוא אותו באתר האינטרנט של המוסד לתקני דיווח כספי בינלאומיים בכתובת:

<https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/supporting-implementation/agenda-decisions/2022/tltro-iii-transactions-mar-2022.pdf>